

Apeli za svetovni mir na ženevski konferenci

Značilen govor belgijskega socialista. Henderson predstavlja delegacijo pobabljenih vojnih veteranov. Izjava ameriških študentov

Zeneva, 8. febr. — Zastopniki pacifističnih organizacij so v imenu 200,000,000 ljudi pledirali pred delegati razorožitvene konference za znižanje oboroževanja in jih urgirali, naj posvetijo vse svoje moči gibanju za odpravo vojn in uveljavljenje svetovnega miru.

Nekateri niso samo pledirali. Emile Vandervelde, vodja belgijskih socialistov je v imenu delavske in socialistične internacionale izjavil, da je prišel v Zenevo z namenom, da predloži zahteve in poda svarilo, da bo posledica prihodnje vojne boljše.

V svojem ognjevitom govoru je izjavil, da reprezentira šest milijonov delavcev iz 35 držav, katerih člani v parlamentih zastopajo 25,000,000 volilcev. Zahteval je, da delegati izpolnijo obljubo, katero je na versalski konferenci izrekel Clemenceau, da Nemčija ne bo edina država, od katere se bo zahtevalo redukcijo oboroževanja in da se bo morala razlikovati od zmagovalci in poraženci odpraviti.

"Socialistični delavci vseh dežel se ne bodo dali več voditi po slepih v prepadi," je dejal Vandervelde. "Od vaših zaključkov ostaja odvisna vojna ali mir. Ako pride do nove katastrofe, bo šla ostala Evropa v tabor, v katerem je za polovica evropskega prebivalstva. Socialisti bodo napeli vse sile za preprečenje katastrofe, in ako ne bodo direktno zavrgli orožja, ga vsaj ne bodo rabili drug proti drugemu."

James Green, dijak na Yale univerzi in zastopnik Mednarodnega dijaškega razorožitvenega sveta, je dejal, da ni prišel v Zenevo moločovat, da ne prinaša prošnje, temveč ultimati. "Ameriški in britski študenti se vedno vprašujejo: 'Kje je deset milijonov mladih mož, ki so ljubili svoja življenja kot jih ljubimo mi, a so postali žrtve ubijanja in bili umorjeni v svetovnem klanju?' Ali naj se vojna blaznost ponovi v sedanjih generacijah in ponovno zahteva naša življenja? Mi ne maramo postati tarča krogel in strojnih pušk in smrtnih plinov. Mi hočemo živeti v miru."

Delegati bodo danes slišali načrt britske vlade glede razorožitve, jutri pa bo načelnik ameriške delegacije Hugh S. Gibson pojasnil stališče Združenih držav. Njemu bo sledil kancelar Bruening, ki bo govoril v imenu nemškega naroda.

Sinoči je Arthur Henderson, predsednik konference, predstavil delegatom deputacijo pobabljenih vojnih veteranov, ki so se borili v zadnji svetovni vojni. Ti so bili veterani, ki so izgubili roke in noge v vojni, eden je bil slep in brez rok. Mnogi od teh so člani parlamentov v svojih državah. Prišli so iz enajstih držav zastopajoč 3,500,000 mož, ki so bili pobabljeni v svetovni vojni.

"Prišli ste sem, da pledirate za mir," je dejal Henderson, ki je izgubil svojo gubo v zadnji vojni. "Zagotavljam vas, da bom storil vse, kar je v moji moči, da ta konferenca podvzame odločne korake za vzpostavitev svetovnega miru in preprečitev katastrofe."

Po končanem govoru je Hendersona obiskal nemški kancelar Bruening, ki je malo prej prišel v Zenevo. Pozneje se je Bruening sestal z načelnikom francoske delegacije Andre Tardieuom.

Da bo predloženih več konfliktnih načrtov na konferenci, je gotova stvar. Nemčija bo zahtevala pravico, Rusija pa bo urgirala splošno razorožitev. I-

talija je že prej naznanila, da bo zahtevala znižanje izdatkov za oboroževanje v vojnih proračunih evropskih držav, zastopniki malih držav bodo pa sledili vodstvu tistih velesil, v katerih tabore spadajo Jugoslavija, Češkoslovaška in Poljska bodo nedvomno odobrile program francoske delegacije.

Voditelji federacije zborujejo

Eksekutivni odbor bo reševal važna vprašanja, ki se tičejo delavskega gibanja

Washington, D. C. — (FP) — Prvič po konvenciji Ameriške delavske federacije v Vancouverju, Kanada, v oktobru, se je sestala eksekutivni svet federacije v svojem glavnem stanu v Washingtonu. Zasedanje bo trajalo deset dni in zaključki tega zborovanja bodo velikega pomena za ameriško delavstvo, kot izjavljajo vrhovni uradniki federacije.

Voditelji bodo posvetili posebno pozornost vprašanju brezposelnosti in priporočili remediure. Razpravljali bodo o poročilu, ki bo predloženo o konferenci železničarjev, ki je bila nedavno zaključena v Chicagu in na kateri so železniške bratovščine pristale na mesdno redukcijo za deset odstotkov. Poskusu za znižanje medz federalnim nameščencem bo eksekutivni odbor posvetil posebno pozornost. Green bo poročal o raznih načrtih glede redukcij mezd, ki so bili predloženi v kongresu.

Na razpravo bo prišla tudi zadeva odepitve federacije zveznih uslužbencev od Ameriške delavske federacije. Predložena bo vsa korespondenca, ki se tiče odepitve in podani vzroki, ki so dovedli do razkola.

Delavec streljal na unijskega uradnika

New York. — Več mesecev brez dela, brez sredstev, družina na robu stradanja, moločovanje dan za dnevom na unijskem uradu, naj mu preskrbe delo, katere želje mu pa upravitelj krojaške unije ni mogel izpolniti. Rezultat je, da je neki član oddal strel na unijskega uradnika. Strel upravitelja ni zadel, pač pa nekega drugega brezposelnega delavca, ki je tudi prišel na urad z istim namenom: da mu unija preskrbi delo.

Tako zahteva brezposelnost žrtve med delavstvom. Strel je bil oddan v bližini obupanosti delavca, ki zvrta krivdo za svoj položaj na unijo in ne na sistem ter mogotce Amerike, ki so odgovorni za vsa bedo.

General zopet povedal resnico

Worcester, Mass. — Upokojeni general Smedley Buttler, ki je slovi radi svojih direktnih izjav, je to dni pred ekonomskim klubom zopet povedal košček resnice. Rekel je, da so bili "ameriški pomorščaki največji osvobodilci novih teritorijev za Združene države pod krinko protekcije državljanov". Japonci so se največ naučili od Amerike, je rekel Buttler. Pod krinko lovljenja kitajskih "banditov" so okupirali Mandžurijo.

"Mi ne pravimo, da smo prevzeli Nikaragvo zato, ker jo hočemo. Mi pošljemo najprej Američane, za njimi pa pomorščake, da jih "protektirajo", je rekel Buttler.

Vlak zakopan v snegu v Rumuniji

London, 8. febr. — "Daily Express" je prejel vest z Dunaja, da je vlak s 70 potniki običal v snežnih zametih blizu Bodoka na Rumunskem. Ako ne bo hitre pomoči, bodo potniki zmrzli.

KITAJSKJE ČETE ZAPUŠČAJO UTRDBE

Vzdržati niso moge bombardiranja z bojnih ladij in iz zraka. Civilno kitajsko prebivalstvo beži iz mesta. — Angliški vojni urad odredil nadaljnje čete v Sangaj. — Admiral Nomura prevzel vodstvo japonske mornariške sile v Sangaju.

Sankaj, 8. febr. — Japonci pomorščaki so pod zaščito bombardiranja topov bojnih ladij uprizorili naskok na utrdbu Woo-sung danes zjutraj in pregnali kitajsko posadko, ki se je morala umakniti proti zapadu. Japonci so izvršili naskok v snežnem viharju. Število japonskih čet je bilo dvakrat večje kot kitajska posadka, ki je zadnje dni uspešno odbijala napade, toda veliki premoči se ni mogla več ustavljati. V istem času, ko so japonski pomorščaki naskakovali na utrdbu, so japonski letalci metali bombe, kar je povečalo zmedo med Kitajci.

Kitajske avtoritete naznanjajo, da je krog 200,000 civilnega prebivalstva v zadnjih petih dneh, ko je bilo vidno, da kitajska sila ne bo kos Japoncem, zapustilo Sangaj in se umaknilo v notranjost dežele.

Japonci so ponovno izrabili mednarodno kolonijo za bazo militarističnih operacij. Načelnik kolonije je radi tega naprosil Edwin S. Cunninghama, ameriškega generalnega konzula v Sangaju, naj protestira pri japonskih avtoritetah proti kršenju nevtralnosti mednarodne kolonije. V istem času je bilo tudi naznanjeno, da bo ameriška pehota za stalno ostala v Sangaju in protektirala ameriške trgovske interese.

London, 8. febr. — Britski vojni urad je naznanil, da je odredil nadaljnje čete v Sangaj. Več sto pomorščakov in bojne ladje, ki se nahajajo v Sudanu, bodo danes odplule proti Sangaju.

Tokio, 8. febr. — Admiral Kišaburo Nomura, ki je bil imenovan za komandanta tretje japonske mornariške flote v Sangajskih vodah in tako nadomestil podadmirala Šiosawa, je danes odplul na bojni ladji z mornariške baze v Sasebu proti Sangaju. Ime ladje ni bilo objavljeno.

Odranjanje učiteljic

Boston, Mass. — Kako brezvestni posejevalci denarja odirajo osebe, ki se zatekajo k njim po majhna posojila, pokazuje slučaj neke učiteljice. Pri nekemu oderuhu si je izposodila \$300 na visoke obresti. Ker že dalj časa ni prejela plače, obrokovi ni mogla odplačevati. Rezultat je bil ta, da je njen dolg radi pripisovanja obresti k glavnici narasel od \$300 na \$3,500. Končno se je hotela z oderuhom poravnati in mu ponudila eno tretjino, kar pa je zavrnil. Slučaj sedaj preiskuje državni nadzornik za mala posojila.

Odsilvanje delavcev

Boston, Mass. — Vodilna departmanta trgovina v Bostonu, Jordan Marsh, je odslovila 800 delavcev.

Zarota proti sovjet-skemu komisarju

Zenevska policija zastratila glavni stan ruske delegacije

Zeneva, 8. febr. — Doznanlo se je, da so ruski emigranti skovali zaroto za umor Maksim Litvinova, sovjetskega komisarja za zunanje zadeve in načelnika ruske delegacije na razorožitveni konferenci.

Pomožni sovjetski komisar Nikolas Kretinsky je objavil telegram, kateri je bil poslan sir Eric Drummond, generalnemu tajniku Lige narodov, v katerem je rečeno, da je Litvinovo življenje ogroženo. Drummund je potem takoj naprosil švicarsko vlado, naj odredi protekcijo glavnega stana sovjetske delegacije. Ta apel je bil potreben, ker sovjetska vlada nima diplomatske reprezentacije v Švici.

"Iz zanesljivih virov smo svedeli, da so ruski emigranti, katerim načeljuje Dragomirov Satilov, skovali zaroto, da umore Litvinovo v prvih dnevih razorožitvene konference," je rečeno v telegramu. "Informacije se glase, da sodelujejo v zaroti tudi Uri Ladžinski, bivši reprezentant Ruskega rdečega križa za časa carske vlade, ki se sedaj mudi v Zenevi."

Švicarska vlada je ugodila apelu sir Drummonda in obdala poslopje, kjer stanuje sovjetska delegacija, z močno policijsko posadko, ki straži poslopje noč in dan.

Argentina izpustila bivšega predsednika iz zapore

Buenos Aires, 8. febr. — Hipolito Yrigoyen, bivši predsednik argentinske republike, je bil izpuščen iz zapore na otoku Martin Garcia in se je tajno vrnil v glavno mesto. Sedanjí predsednik Uruburu je izjavil, da je pomilostil Yrigoyena, ker je bil obveščen, da njegov nasprotnik, ki je star že 78 let, ni trdnega zdravlja.

Yrigoyenova vlada je bila strmoglavljena meseca septembra 1930 in od tistega časa so bili Yrigoyen in več njegovih pristašev v zaporih kot politični jetniki.

Državna pomoč za brezposelne v Wisconsinu

Madison, Wis. — Gubernar La Follette je v soboto podpisal ukrep državne legislature, da se iz državne blagajne potroši osem milijonov dolarjev za omiljenje brezposelnosti. Tri milijone bo razdeljenih med okrajne uprave. Ta vsota bo pokrita s posebnim davkom na visoke dohodke in verižne trgovine.

Krznarji se pogajajo za zavarovanje

New York. — Krznaraka unija skuša vključiti v novo kolektivno pogodbo tudi zavarovanje delavcev proti brezposelnosti. Zahteva, da podjetniki v ta namen prispevajo v poseben sklad vsoto, ki znaša tri procente izplačanih mezd.

Redukcija plač se ni posrečila

Halifax, Nova Scotia, Kanada. — Radi splošnega protesta delavskih organizacij in prebivalstva proti nameravani redukciji plač mestnim delavcem za 10 odst., je ta namera zaenkrat šla po vodi.

JAPONSKA PREDLAGA REVIZIJO POGODBE

Zahteva odstranitvev kitajskih čet iz glavnih pristanišč

Tokio, 8. febr. — Japonska vlada je danes podvzela akcijo za kompletno revizijo devetdružavne pogodbe, ki je bila sprejeta v Washingtonu in katera daje Kitajski enako pravico v družini narodov.

Visok uradnik v ministertvu za zunanje zadeve je naznanil, da so bili vsi diplomatski zastopniki v inozemstvu instruirani, naj predložijo vladam, ki so podpisale devetdružavno pogodbo, propozicijo za ustanovitev nevtralnih con v vseh glavnih kitajskih pristaniščih — Sangaju, Kantonu, Hankovu, Tientsinu in Taingtao-u. Dalje predlagajo Japonci, da inozemske sile obdrže eksteritorijalne pravice v teh conah, kitajska vojska in policijska sila pa se mora umakniti.

Ta uradnik je tudi dejal, da je zunanja intervencija potrebna, ker Kitajski ni zadostila nekaterim določbam devetdružavne pogodbe. Japonska zahteva, da velesile vključijo njene predloge v novo skemo mednarodnega dogovora, ki naj bi odpravil devetdružavno pogodbo.

Pomoč za brezposelne v Illinoisu

Gubernar Emmerson podpisal predloge, ki določajo dvajset milijonov dolarjev državne podpore

Springfield, Ill. — Gubernar Emmerson je zadnje soboto podpisal pet predlog in a tem odobrili program za podpiranje brezposelnih iz državne blagajne.

Samuel Insull, načelnik organizacije, ki je zadnje jesen sbrala \$10,500,000 za čikaške revežje, je izjavil, ko je bil informiran, da je gubernar podpisal predloge, da bo njegova organizacija šla nemudoma na delo in pomagala prodajati državne bonde.

Vsota dvajset milijonov dolarjev bo večinoma šla za podpiranje bednih v Chicagu in okraju Cook. Upravljanje sklada bo v rokah sedmih oseb, katere bo imenoval gubernar.

Suženjske razmere v znojnih tovarnah

Boston, Mass. — Kako grozno izkoriščajo delavke v oblačilnih tovarnah v bližnjem mestu Fall Riverju, je opisala v dnevniku "Boston Daily Record" pisateljica Joan Lowell, ki si je namenoma polakala delo v oblačilni industriji, da se na lastne oči seznanji z razmerami.

Delavnice obratujejo podjetniki, ki so ubežali pred unijo iz New Yorka. Delavke zaslužijo v njih od 25 do 50 centov na dan pri šivanju araje. Delajo od kosa. Priganjstvo je tako silno, da je neke dekletje omedlelo, ampak se ni spala domov, ker bi jo starši zmerjali. Delajo dolge ure, ker ti moderni sušnježerji činično ignorirajo državni osemurni zakon.

Rudarji hrepene po svoji uniji

Razočaranje nad UMW še ni pozabljeno. V levčarski uniji ne vidijo nobene "rdeče" nevarnosti

Pittsburgh, Pa. — (FP) — Rudarji v zapadni Pennsylvaniji si ničesar bolj ne žele kot povratka unije, katera bi jih protektirala pred izkoriščanjem in potem katere bi zopet dosegli solidarnost in prijateljstvo. Ta odgovor je dobila miss Elizabeth S. Johnson, ki je za delavski departement preiskovala razmere med rudarji in svoje poročilo objavila v "Monthly Bulletinu".

"Mi želimo povratek unije", je bil odgovor vseh 144 rudarjev, katere je miss Johnson intervjuvala. Med njimi ni bil nikdo navdušen za Lewisovo UMW. Naprotno. Napram tej organizaciji je raziskovalka slišala le trpe besede in mnenja, da je Lewisovo vodstvo krivo, da je bila stavka l. 1927 izgubljena.

Mnenja o Natli. Miners uniji so bila bolj flegmatična. Dejstvo, da to organizacijo vodijo komunisti, rudarjem ni sopno. "Kaj zato?" je bil splošen odgovor. "Mi vsi smo delavci in moramo skupaj držati." "Ali ste komunisti?" je vprašala nekega rudarja. "Nisem, ali pa sem mogoče. Ker smatramo, da so komunisti le navadni delavci, tedaj sem tudi jaz med njimi."

"Sploh pa operatorji pravijo vsem rudarjem, ki zahtevajo 55 centov od tone, da so komunisti, ampak jaz ne vidim nič krivičnega v tej zahtevi", je bil odgovor drugega.

Glede vprašanja, kaj pričakujejo rudarji od vlade, je miss Johnson našla le slabo pojmovanje in veliko nejasnost med njimi. Točne odgovore je dobila le o deputiserih, ki so po mnenju rudarjev še slabši kot pa privatna tako zvana "coal and iron" policija, katera je bila lansko leto odpravljena. Rudarji so došli deputiseri, da so siomili sadnjo stavko, katero je vodila Natli. Miners unija.

Velika ozolovljenost vlada med rudarji tudi napram Rdečemu križu. Prejnjaja leta so se rudarji vsako leto odsvajali s prispevki Rdečemu križu, nekateri iz navdušenja in nainostni, drugi, ker so bili forsirani. Sedaj je pa ta ustanova gluha napram njih bedi in trpljenju. Velicina družin, katere je miss Johnson intervjuvala, se nahaja v izredno slabih razmerah in potrebujejo zunanje pomoči. Ampak tudi lokalna miloščina, kjer obstaja ni veliko boljša, ker prosilec se mora ponižati na stopnjo berača in se ponižno obnašati predno jo dobi. Rudarji se zahtejejo k nji le v najskrajnejših slučajih, je takrat, da rešijo otroke pred akutnim gladom.

Grški komunisti napadli japonsko poslanštvo

Atene, Grška. — Zadnje soboto so komunisti uprizorili izgrede pred poslopjem japonskega poslanštva. S kamenjem so razbili šipe v poslopju in vpili: "Proč z japonskim imperializmom, naj živi sovjetska republika!" Izgredniki so napravili veliko škodo, predno je prišla policija in jih razpršila. Skušali so tudi zažgati poslopje, toda policija je to preprečila. Večje število komunistov je bilo aretiranih.

OBETA SE NOVA VOJNA MED AVT-NIMI MAGNATI

Ford se bo vrgel v boj proti General Motors z novim modelom na osem cilindrov. Posledice vojne na delavstvo

Detroit. — (FP) — Na obzorju je nova vojna za avtni trg med Fordom in General Motors kompanijo. Ford namerava uprizoriti napad na svojega največjega konkurenta z novim modelom na osem cilindrov, katerega bo prodajal le za nekoliko višjo ceno kot model A. Z njim bo skušal izpodrinuti Chevrolet model General Motorsa.

Te vesti krojijo v očjih krogih industrijskega Detroita. Poročajo tudi, da bo poleg tega modela prišel izdelovati tudi model B, manjše vrste avto na štiri cilindre, ki bo podoben sedanemu modelu A in ga prodajal za krog \$300. Ti krogi tudi pravijo, da je meseca decembra že produciral nekoliko avtov modela B, nakar pa je produkcijo ustavil in pričel s pripravami za izdelovanje novega avta na osem cilindrov.

Vae pa je zavito v tajnost. Poročajo tudi, da bo novi izboljšani model prišel na trg šele koncem poletja, medtem pa jih bo izdelal nekaj le za avtne razstave.

Inženirski štab General Motorsa tudi ne spi. Forda bo skušal doseči in prekositi karkoli se produkcija, kot ga je v zadnjih letih s šestcilindrakim Chevrolet avtom. General Motors je tudi finančno dovolj močan, da se bo lahko spustila v največji boj s Fordom. Daal je avtni trg v zadnjih par letih zelo padel, je General Motors finančno danes močnejša kot kdaj prej. Za leto 1930 — leto depresije — je izplačala največje dividende v avti zgodovini.

Ves konkurenčni boj se bo vršil na račun delavskih plač, kot v preteklosti. Finančna solidnost General Motorsa je bila dosežena radi drastičnih redukcij plač. In nov boj s Fordom pomeni še večje redukcije mezd tako pri Fordu kot pri General Motorsa. Slednja, katero kontrolirajo Morganovi in DuPontovi interesi, je cinična s ozirom na javnost in se ne ukvarja s posladkanimi pilili kot jih na primer periodično bruha iz sebe Ford.

Od 1928 se je letni zaslužek posameznega delavca v avtni industriji znižal za več kot 50%. In ker se avtni trg vedno bolj kreči radi finančnega izčrpanja pretelne večine prebivalstva, ga z novo vojno, ki pomeni še nižje plače v tej in tudi v drugih industrijah, gotovo ne bo mogoče restavrirati. Blazna kompetelja teh dveh mogočnih konkurentov pomeni le še večji kaos v industriji, ki bo lahko usodna še za koga drugega kot za delavce.

Eksplozija v belgijskem rudniku zahtevala 18 življenj

Bruselj, 8. febr. — Osemnajet rudarjev je izgubilo življenje, ko je eksplozija v petsto čevljev globokem rudniku v Charleroiu zaprila izhode. Sedem rudarjev se je rešilo skozi sračni predor, toda bili so hudo obžgani.

Caltanissetta, Sicilija, Italija, 8. febr. — Pet rudarjev je bilo ubitih in deset ranjenih pri eksploziji, ki se je sinoči pripetila v tukajšnjem rudniku. Trije so dobili težke poškodbe in zdravniki dvomijo, da jim bodo ohranili življenje.

Konferenca o delavski vzgoji

Katonah, N. Y. — Dne 21. in 22. februarja se bo v Brookwood delavski šoli vršila letna konferenca zastopnikov delavskih kol. Na to konferenco običajno pridajo reprezentanti večina delavskih vzgojevalnih institucij. Ob priliki bo uprizorjena tudi Tom Tippettova igra "Mill Shadow", v kateri nastopijo brookwoodski študentje.

Američani se hvalijo, da ima ameriška armada najsmrtonosnejše letalo na svetu. Letalo, ki ga kaže slika, lahko nese po zraku tone bomb—dovolj za uničenje velikega mesta.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LISTINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodna in Zdravna drava (Ivan Cihnga) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na četrti letu, na Čihnga in Cihga \$7.00 na leto, \$3.50 na pol leta, na In-... \$2.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year; Chicago and Cihga \$7.00 per year. Foreign countries \$8.00 per year.

Črna opomba po dopisu—Kopirani se ne tisoče.

Advertising rates of agreement—Manuscripts will not be returned.

Radev in vsi, kar ima stika s listom: PROSVETA

2527-49 South Lovershale Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Delimo v članih, na primar (Jan. 21, 1922), poleg vsakega člana na našemu posetu, da vam je v tem datumu postala nedostopna. Pomotilo jo prevzemanje, da se vam list ne uroti.

Kaj je delavčeva pravica

Delavčeva pravica je obenem človeška pravica, to je pravica do pogojev življenja. Stara humanitarna doktrina je že, da ima vsak človek pravico do življenja. Ta doktrina je zapovedana tudi v ameriški Izjavi neodvisnosti. Tam, takoj v začetku tega zgodovinskega dokumenta, se čita:

"Sama po sebi umevna in dokazov nepotrebnost resnica je, da ima vsak človek pravico do življenja, svobode in stremiljenja po sreči."

To je tako perfektno povedano in zapisano, da ni treba ničesar več dodati. Vprašanje je le: kdo jamči pogoje za to pravico? — To, da ima človek pravico do življenja, še ni dovolj. Potrebni so predvsem zadržani pogoji! Pravica sama na sebi je neka abstrakcija, je nekaj, kar si lahko mislim, toda pokazati ne morem. Pravica mora biti podprta z neko realnostjo. S teoretične strani izjave neodvisnosti je razvidno, da je država, oziroma njena predstavnica vlada, ta realnost. Torej bi vlada jamčila to pravico.

Vsako, ki ni več dete, lahko ve, da ameriška vlada ne garantira ničesar delavcem človeku. Delavcu, dasi je človek, niso priznani in garantirani nobeni pogoji za življenjski standard. Ameriška tradicionalna forma življenja je individualizem in teoretično vlada ne skrbi za nikogar. Ampak to je samo v tradiciji in na papirju: Faktično je vse ameriško ekonomsko in politično življenje organizirano v znamenju razrednih koristi. Lastniki privatnega kapitala so organizirani na vse mogoče načine in njih politične, socialne in ekonomske organizacije kontrolirajo vse javno življenje, torej tudi vlado. To je fakt.

Kdor ni slep, lahko vidi. Vsi napori vlade v Washingtonu so koncentrirani na to, da se pomaga organizacijam kapitala. Vlada se predvsem briga za to, da najprej stabilizira vrednost bondev, delnic in sploh privatnega kapitala; vsa pomoč vlade je obrnjena v to smer. Garantirati je treba investicije! Železniškim družbam je treba zametiti toliko in toliko dobičkah, bankam je treba dati toliko in toliko kredita, korporacijam je treba pomagati na noge. Sploh kapitalistom je treba garantirati vse pogoje za njih obstoj in življenje! To je glavna briga ameriške vlade. Za delavce, male kmetiče in male trgovce nima smisla. Vsi ti lahko imajo svojo pravico "do življenja, svobode in stremiljenja po sreči." Teoretično jim tega nihče ne brani, toda v praksi, v resničnem življenju se morajo sami pobrigati za to pravico.

To je razumljivo. Ameriška vlada je razredna vlada — vlada velikega kapitala. Kdor se tega ne verjame, je vsaka resna beseda z njim nemogoča. Mnogo jih pa je, ki to radi priznajo in pravijo, da je to prav. Tudi s temi je škoda tratiti čas in besede. Ker je med njimi dosti takih, ki danes trgajo čevlje po cestah iskajoč kruha in zaslužka — je torej prav, da iščejo in stradajo. Nekateri bodo mogoče podvomili — in to je dobro. Dvom je navadno okretna točka k spoznanju in napredu.

Jaano je torej, da delavčeva pravica do pogojev življenja ne pomeni nič, dokler ni utelesena ali ureničena. Pogoji so sredstva — in glavno sredstvo je stalno in pošteno plačano delo. Garancij za ta pogoj pa ni v praksi. Garancije bi mogla dati le organizirana skupnost, ki je danes država in njena vlada. Ta pa jih neče dati, ker bi to bilo proti interesom ali razrednim koristim onih, ki so danes na krmilu. To je veliki privatni kapital, ki kontrolira državo. In ta se briga samo zase, da sebi najprej zagamči pravico do življenja in obstoja.

Ameriški delavci bi morali spoznati ta dejstva, nakar bi lahko prišli do svoje pravice. Prevzeli bi vlado v svoje roke. To je edina prava pot. Kakor hitro imajo delavci vlado in zakonodajstvo ter sodišča pod svojo kontrolo, bi morali najprej poskrbeti, da tega ne izgubijo, potem pa delati na to, da se njih razredno zagamčijo vse človeške pravice. Druge poti do pravice ni.

Največja nesreča je, ker spoznanje, zavestnost, prihaja tako počasi. Delavec je od mladega napačno vzgojen. Sola, cerkev, popularni tisk, film in radio — vse je proti njegovim interesom. Skratka: delavec je vzgojen za pokornega hlapca, ne pa za človeka, ki lahko svobodno razmišlja in pozna razvoj zgodovine in človeške družbe v pravi luči ter svoj položaj v tem razvoju.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beleške iz raznih krajev

(Dopisovalci in poročevalci domačih vesti, ki jih Prosveta prinaša zvesto v koloni "Glasovi iz naselbin," naj vselej podpisujejo svoje polno ime in navedajo naj nazov, kar naj znači, da jamčijo za svoj prispevek. Poročila in dopisi naj bodo jedrnat, kratič in razumljivi; spisanani morajo biti v dostojnem tonu. Na anonimna pisma in dopise se ne bomo odzvali.)

Iz mojih zapiskov

Milwaukee, Wis. — Lastnik "Obzora" (Cenotv žurnal) je končno za glasilo podpisal pogodbo, katera mu je bila predložena že po sheboyganski konvenciji leta 1929.

Dve leti in pol se je vršil nizkoten, nesmiseln boj, zakaj? Za oslovo senco!

Pogodbe ni hotel sprejeti, ker je določala, da mora glasilo pisati v smislu načelne izjave in sprejetih resolucij, torej, v smislu socialističnih principov.

Zahteval je, da sprejme glavni odbor preko sklepov konvencije tako pogodbo, kakršno bo on diktiral. In tisti, ki ne znajo misliti, so mu še poskakali.

Za nekatero ljudi so časi še predobri, kakor izgleda; tudi batine jih ne naučijo ničesar.

Sedaj bodo zopet peli o "naši Slogi" in se navduševali za razvaline, ki so jih pustili za seboj — ker tista stara brataška solidarnost, tista složnost, vse je zamrlo med članstvom, ker mnogi so se z gnušom obrnili stran od tega nesmiselnega boja.

Prednost v ljubezni do dobre ženske temelji v tem, da jo lahko ljubiš tudi trezen.

Včasih so peli nagrobnice ljudem, kateri so v življenju storili kaj dobrega za splošnost, sedaj pa jih pojejo takimi, ki imajo denar.

Finančna kriza v Beogradu ima tudi dobro stran. V gotovih slovenskih časopisih v Ameriki čitamo manj slavospevov fašizmu.

Ker že napredujemo na celih črti, kupimo še lota za kloster španskih jezuitov.

Neka čikaška družba je kupila v Milwaukee tovarno za 450,000 dolarjev, potem pa je prodala takim, katerih ne bo nikdar zmanjkalo, za dva in pol milijona dolarjev delnic — to je, vodenih, seveda. Pa pravijo, kje je denar?

Okraj Milwaukee oskrbuje z živcem sedaj že krog 26 tisoč dušin. Mesto ima na razpolago tri milijone dolarjev za graditev novega vladukta. Graditev pa so preperečili "nestrankarji" v mestnem svetu, kateri so glasovali proti resoluciji socialistov, ki hočejo, da mesto samo izvračuje vsa taka dela, brez kontraktorjev.

Sedaj se čujejo, ker ne morejo služiti Bogu in belečubu obenem.

Da bi župan Hoan vzel 7500 dol. iz posebnega sklada in jih dal v mestno blagajno, so zatajili "nestrankarji" v mestnem svetu še 20,000 dolarjev. In še vedno vleče gotov advokat po 50 dol. na dan v ta namen. "Non-partizani" gledajo na prate" socialistom — and how! — roke imajo pa v žepih davkopljačevalcev.

Red po božji volji. Čimveč je bombaža v deželi, tembolj hodi ljudstvo razcepano, čimveč je žita, temveč je lačnih.

Domača pivovarna v kleti in televizija v sprednji sobi, vse to bo gotovo zopet dvignilo propadajoče družinsko življenje v Ameriki.

Kdor hoče postati bogat brez dela, vitke postave brez diete in moder brez učenja, ta je pristni Američan.

Kadar bodo vsi pagani pokristjanjeni, se bodo mogoče tudi krščanski narod odvadili medicinskega klanja.

Greš je, če katera ženska neče imeti več otrok. krščanska čednost pa, če jih ima in jih pušči stradati.

Imenitno letovišče je tisto, kjer norec plačujejo po dvajset dolarjev na dan, da lahko obujejo z norec, kakršni si sami.

V Moskvi so boljševiki porušili največjo katedralo, v Santiagu, Kuba, pa jo je potres ... Spartak.

Saj pravim

Cleveland. — Peter Zgaga se včasih poleg žensk, vinca in klobas spomni tudi česa drugega. V "G. N." od 1. feb. na pr. "ocenjuje" dvoje člankov o političnih razmerah v neki balkanski državi; eden je bil priobčen v "G. N.", drugi v "Proletareu." Zgaga je oba lepo pohvalil, češ, čeprav se "razlikujeta kakor noč in dan," vendar "sta oba resnična in pravična." Križ pa je, meni Zgaga, ker eden vidi le rože na "rožnem grmu" tistega režima (Zgagina lastna imenitna primer), dočim drugi vidi zgolj trnje — torej sta oba "pristranska opazovalca."

Prvi članek zavaja našo javnost z neresničnimi trditvami o razmerah pod sedanjim režimom tiste države, drugi pa dokazuje, da prvi slepi našo javnost z neresničnimi trditvami, kakršne je zmogel izustiti le kak nevdnež ali pa kak agent. Kljub temu sta v Zgaginih obeh oba enako "resnična in pravična." Clevelandka voda in newyorško vino sta eno in isto!

Zgaga, ali se staraš? Stal sem pred nekim rožnim grmom in ga ogledoval. Rad bi bil našel na njem kaj rož, a ni jih bilo videti; samo trnje je štrlelo iz grma. Pa sta prišla zraven dva druga možakarja; eden je bil pijan, drugi je imel liščje oči. Pijani je rekel: "Pri-jatelj, glej, koliko rož je na tem grmu! Same lepe rdeče rože!" Drugi se je posmehljivo in ne-jeverno zasmeyal. Ni videl rož. Ker pa je bil bojazljivec in se ni hotel zameriti pijancu (morda je tudi pričakoval kakšnih koristi) je vzkliknil: "Lej, saj res! Le kdaj so se razevečeli?" Jaz sem bil trezen in hinavčiče ne ni bilo v meni — zato nisem videl rož.

Med čikaškimi rojaki je za-blestela sijajna "časninarska zvezda." "Zeniaina" glava je prepolna preimennih "navestov," kako spravit kak naš list "višje," to je bližje "nebesam." Urednikom slovenskih listov v Ameriki priporočam, naj se v slučaju potrebe obrnejo za "navseve" k temu "talentiranemu" časninarskemu svetovalcu. Ta jih bo v najkrajšem času rešil vseh uredniških težav!

Nekje se je oglasil nekdo in dejal, da ni treba poslušati propallic in bigotov. Tistemu dragemu rojaku zaupno povem, naj je bo brez skrbi zaradi tega:

Modrijan Jurij je šel a svoje zabavno kolono na "počitnice" — izgleda, da njegovemu listu primanjkuje prostora, kaj? Škoda — že tako je tako malo humoristov, ki bi človeka zabavali v teh težkih in oblačnih dneh depresije in kriz!

Poznani rojak iz Clevelanda, ki spravlja mrtve ljudi v kraj in kadar utegne strelja bolj ali manj imenitne kozle, je bil v Detroitu in od tam je šel pogledat čez planke v Kanado. Ker je pozabil vzeti s seboj svoj dr-zavljanski papir, se na povratku ni mogel legitimirati priseljenskim uradnikom in toliko, da se ni seznanil z rčetom za-ada za mrežo. Pa se je brihtni rojak domislil, da ima v žepu lepe mašne bukvice in ne bodei len, jih je brž pokazal sitnim uradnikom, ki jih je to preprčilo, da imajo opravka s pravim, pristnim Amerikancem, ki ga ne velja zadrževati. In so ga pustili "akoci." Saj pravim! — Kdo bi si bil mislil, da imajo mašne bukvice tako čudežno moč ... — Tone Podgoričan.

Delavstvo mora spregledati Milwaukee, Wis. — Delavci, bodite previdni in pazite, da ne bomo zopet potegnjeni na led, po katerem bi zdrsnili še v mnogo večjo bedo in pomanjkanje kot smo sedaj. Zavedajmo se dejstva tudi mi, kakor se ga kapitalisti, ki so naši nasprotniki in izkoriščevalci, da se nahajamo v volilnem letu, v katerem bomo dobili v roke puško v podobi glasovnice. Z glasovnice, si pa prav lahko, če je hoče-mo, izboljšamo naše življenje. Saj to je gotovo, ako ne bi bila glasovnica za izboljšanje življenja, se ne bi kapitalisti in naši izkoriščevalci tako pehali zanjo in naše glasove, ter v političnih kampanjah potrošili milijone dolarjev denarja. Najamejo si najboljšje govornike, agente, laž-njivce, zavajalce, kupijo časopi-se in vse sploh, kdorkoli hoče prevzeti ta posel, da napravijo ogromno maso delavstva in kmetov, da glasuje pri volitvah za kandidate njih stranke. Zaveda-jo se dejstva, ako ne dobe na volilni dan glasov od ogromne mase delavstva in kmetov, bi ne mogli biti izvoljeni in zavladati nad njo, da jo lahko neovirano izkoriščajo kakor se jim poljubi. Če pa ogromna masa delavstva in kmetov, ki je na volilni dan glasovala za svoje nasprotnike in izkoriščevalce, ne more pre-

pri nas sploh ne mislimo kaj takega — tudi v sanjah ne ...

naštati več bede, se pa dvigne proti njim polom stavke, izkoriščevalci se poslužijo moči in poženejo armado oboroženih na stavkarje, ker to moč so jim stavkarji podelili na volilni dan, zato ker so glasovali za kapitalistične kandidate. In v takih okoliščinah je izid stavke največkrat, da je zmaga na strani oborožene sile, katero vodijo izkoriščevalci, ki imajo kontrolo nad delom, orožjem, sodišči in zapori.

Delavstvo mora samo sprevi-deti, da je moč v glasovnici in mora voliti za svoje ljudi. Stroji bi postali last splošnega ljudstva in producirali bi za vse enako in beda bi izginila pa če bi prav delali samo 4-6 ur na dan. Podržavili bi železnice, rud-nike, plin, elektriko, telefon, telegrafe itd. Odpravili bi vojno oboroževanje, nakar bi vojne same odpadle. Izginile bi depresi-je in nezadržane počitnice. Denar, kolikor se ga sedaj porabi za vojno oboroževanje, bi se potem porabil za boljši življenjski standard. Vse to in še mnogo, mnogo drugega tiči v gla-sovnici, ako bi jo delovno ljudstvo hotelo porabiti sebi v prid; voliti bi morali samo za kandi-date, katere postavi socialistična stranka, ki je delavska in ima program, če bi ga mogla iz-vesti, ki bi koristil splošnemu ljudstvu, predvsem pa delavstvu in izginila bi beda in uvedlo bi se starostno in brezposelnostno zavarovanje in še mnogo drugega in koristnega za človeško družbo.

Delavci, na volilni dan glasuj-mo za socialistične kandidate vsi.—Joseph Ule.

Iz Detroita Detroit, Mich. — Opereta "Prvi april," katero je uprizoril pevski zbor "Svoboda" dne 31. jan., je bila precej dobro obis-kana in občinstvu je ugajala. Igralci, dasi nekateri šele prvič nastopili, so igrali povojno. O "Vinu in vodi," katero sta v spe-vodebati igrala Rudolf Potočnik in Ursula Semrov, sta se proti koncu debate sporazumela in skupaj vođo in vino pomešala. In šest porotnikov se je tudi strinjalo z njima. Posebnega fi-nančnega uspeha ni bilo, kajti takšne prireditve so vezane z velikimi stroški.

Beja žena nas je zopet obika-la ter iz naše srede izstrela dva Slovenca. Rojaka John Slaparja je ugrabila 28. jan. Bil je vesele narave. Kot sem alihal, ni bil zadnje čase pri nobenem društvu. Najbrže radi slabih delav-skih razmer. — Slovencem do-bro poznanega rojaka Jožeta O-cepka je ugrabila 30. jan. Bil je vesele narave in svobodomislec. Bil je član št. 112 SNPJ in kot njegova mala cert. št. kaže tudi eden prvih pri SNPJ. Bil je ved-no zvest član do smrti. Bil je član soc. kluba št. 114 in odseka pevskega zbora "Svoboda," ter pri vseh treh zelo aktiven. Vse tri organizacije ga bodo povos-šale, najbolj pa pevski zbor "Svoboda," kajti bil je izvrsten basist. Bolehal je na sušici ter se delj časa nahajal v bolnišnici v Battle Creeku, Mich. Zapustil je žalujočo soprogo Angelo, ka-tera je članica jednote ter pev-skega zbora "Svobode" hčer Minko, omožena Jurčič, brata Pavleta in sestro Rozo, omožena Mantony. Med tukajšnjimi Slo-venci je bil zelo priljubljen, kar je pričala velika udeležba pri pogrebu in številni v zadnje slo-vo podarjeni venci. Pevsko druš-vo "Svoboda" mu je v zadnje slovo zapelo dve nagrobnici. Oba pogreba sta se vršila civilno. Sorodnikom pokojnikov moje globoko sožalje!—L. Junko.

Vabilo na sejo Milwaukee, Wis. — Odbor kluba št. 37 JSZ kliče vse svoje čla-ne in članice ter somišljenike, da se tagotovo udeležite klubove se-je, katera se vrši na 11. febru-erja zvečer ob 8. uri v navadnih prostorih. Rešiti imamo mnogo važnega o politični kampanji. Prisostvoval bo tudi John Er-menec, naš zastopnik v wisconsin-ski postavodaji in nam raztolma-čil delo in borbo socialističnih za-stopnikov, kako se morajo boriti z reakcionarji za vsako drobtino delavske zakonodaje.

Naprošeni ste tudi, da pripre-jete s seboj svoje prijatelje, da pristopijo v klub, ker le v socia-lističnih klubih je prostor za zboljšanje našega bednega živ-ljenja.—Publičijski edek.

Ni vse zlato, kar se sveti Dva povsem nasprotna pojava opažamo danes po vsem svetu. Na eni strani nespravljivi radikalizem, na drugi strani pa smešni oportunitizem. Skrajni radikalizem stremi po diktaturi, skrajni oportunitizem pa pomaga utrjevati zrahljane vezi današnjega gospodarskega sistema. Diktat dejansko že obstaja danes, le da je ta diktat prikrit, ker ga vodijo tajni mednarodni pvlivci ter jim gre danes vsekakor za ohranitev pozicije.

Vojna zmeda je napravila v tej diktaturi nered, ki ga sedaj zopet poizkuša upostaviti ona tajna sila.

Delavstvo ima v tej zmedi gotovo tudi važno nalogo. Svoj cilj mora imeti pred očmi. Cilj, ki zahteva izpremembo današnjega gospodarskega sistema. Ta cilj se pa ne da doseči bobnečimi radikalnimi frazami, ampak le smotreno politiko, ki se približuje cilju. Delavstvo ima prav zaradi svojega posebnega cilja tudi svojo ločeno pot, svoje probleme, ki ne morejo biti identični s kozmo-političnimi fašističnimi problemi, zraslimi na zeljnih mednarodnega kapitalizma. Ne zadostuje ognjena beseda "voditelja", marveč treba je prepričanja. Prepričane, le samostojne množice narodov morejo reševati problem sistema gospodarstva.

Razvoj sam bo določal taktiko sebi, a delavstvo je faktor, narodi so faktor, ki bo razvilo primerno taktiko izbral in pridravljenemu gospodarstvu.

Toda problem mora vzklikniti v dušah in srcih vseh onih, ki čutijo potrebo po izpremembi. Okleniti se morajo samo okoli problema, ki garantira uspeh. Ojačevanje tajnih sil pa pomeni danes konservativizem, ki se mu ljudje, ki imajo plemenite probleme, ne smejo vdati.—D. P.

Moški in ženska

H grdemu moškemu spada bleščede lepa ženska. Zanj je grd mož kakor črna temeljni barva, ki je slikar nanese toliko več na sliko, kolikor zlata in rdečine hoče v njej naslikati.

K lepemu moškemu spada isto tako bleščeča lepa ženska. Ne samo radi harmonije — ki je nadaljnje slikarsko pravilo — temveč zato, ker spada sploh k vsakemu moškemu lepa ženska.

K bogatemu moškemu spada vsaka ženska, le revnemu nobena.

K nečimernemu moškemu spada grda, preprosta, štedljiva, pridna ženska. Kajti če bi se nečimerni moški poročil z nečimerno žensko — ne, to ne gre. Ne gre zato, ker v zakonu mora biti le ena polovica ženska.

K skopemu moškemu spada razsipna ženska. Zato da zve, za kaj je dojel skoparil.

K zelo inteligentnemu moškemu, recimo pisatelju, umetniku, mislecu — ženska, ki ga zume, kaj ne? Pa to ni važno. Prvič zato, ker ga itak ne bo razumela, drugič ker sploh ni važno, da ga razume, temveč da on razume, kakaj ... zakaj se je poročil z njo, baš z njo od milijonov drugih žena. In tista ženska, ki se more moškemu napraviti razumljivo, napraviti razumljivo se po desetih letih zakona, zakaj se je poročil baš z njo od milijonov drugih žena, je večja umetnica nego največji umetnik.

Česar mnogi ne vedi

... da pričakujejo čikaške oblasti za svetovno razstavo l. 1933. 50 milijonov posetnikov;

... da je na Poljskem z zakonom prepovedano objavljati Nietzschejevo sliko;

... da je za pomivanje srebrnih nožev in tličic voda, v kateri se je kuhaj krompir, boljše nego mlina voda;

... da je mogoče z nevidnimi infrardečimi žarki fotografirati v absolutno temnem prostoru;

... da sta dva para tenkih nogavic pozni topleša nego par debelih;

... da se bencinski sodi pobarvajo z aluminijasto barvo, ker ta zavrača toploto in drži notranjost sodov hladno;

... da znaša po računih fizika Abbota vsakodnevna sočna energija, ki prihaja na zemljo, toliko, kolikor toplotna energija 607 milijard ton premoga.

Bilanca svetovne vojne

Na podlagi statističnih podatkov mednarodnega urada za delo so sestavili strokovnjaki pregled izgub v svetovni vojni.

Mrtvih vojakov je bilo 9,998,771, težke ranjenih 6,295,512, drugih ranjencev 14,002,000. Civilnih žrtev (žrtve vojne in bombardmentov, pokoljev, letalskih napadov, obsejnih radii vojnovstva in drugega) je bilo 13,000,000. Vojnih srot je 900,000, vojnih vdov 5,000,000, beguncev 10,000,000. Gmotna škoda, ki je povzročila vojna posredno in neposredno, j. uničen vojni material, potopljene ladje, uničene hiše, znaša po Hooverjevemu računu 400,000 milijonov dolarjev.

Vsako sekundo 100 bliskov

Po ugotovitvi Britske meteorološke postaje se utrne v oblakih vsako sekundo povprečno 100 bliskov. Če bi imeli na zemlji naprave, ki bi vjele to električno silo ter jo oddale na preji, bi imel vse svet dovolj elektrike. Iz tega poročila imenovanega zavoda je tudi razvidno, da razsaja na zemlji vsak čas in ob istem času 1800 nevhit, pri katerih udari v zemljo vsako uro 200 strel.

Dirka na morju: sportna ladja "Miss America IX" je izvajala svetovni rekord v brzini, ko je nedavno plula 116.78 milj na uro v tekmi v toplih vodah ob Miami Beachu, Florida.

Vesti iz Jugoslavije

(Glavna poročila iz Jugoslavije.)

Ljubljana, 2. jan. 1932.

Davki in ljubljanska števila

Ni brez važnosti pogledati davčne števila ljubljanske okolice, ki jih objavljajo te dni dnevnik. Po njih lahko nekoliko presodimo položaj kmetov in obrtnikov. Davčna uprava za ljubljansko okolico je največja po obsegu v Sloveniji. Steje 37 političnih občin. Poglejmo, koliko so plačevali davkov in kako.

Kljub temu, da mnogo davko-plačevalcev še dolguje svoje davke za nekaj let nazaj, je ljubljanska okolica plačala raznih državnih davkov za 6 milijonov 270.000 Din. Zanimivo je primerjati, kako so davki razdeljeni. Razna podjetja, trgovci, obrtniki, zemljiški posestniki, tržnice, družbe itd. so plačale 5 milijonov, dočim so uradniki ter drugi uslužbenci plačali davka 1 milijon. Že v teh številkah se vidi nesorazmerje pri odmeri davkov onim, ki nimajo ničesar razen svoje delovne sile, ki jo prodajajo v fabrikah in pisarnah, ter onim, ki imajo fabrike, kapital itd.

Davčni urad ima mnogo posla z izterjavanjem davkov. Zelo malo ljudi prihaja k blagajni plačevati davke. Treba jih je pobirati, treba jih je dobiti s kakim ostrim opominom itd. Mnogi so dolžni za davke že od leta 1928. Vsem tem zamudnikom bodo te dni razposlali opomine. Okrog 6000 razpisil bo poromalo v razne bedne delavske družine in na kmetije, kjer lahko postavite hišo na glavo, pa ne boste strahli iz nje niti enega stotaka. Prišli bodo ti uradni opomini, kakršnih so prejeli že mnogo in kakršnih so že mnogo zavrgli, ne da bi poravnali dolg za davke. Denarja ni.

Saj so pa v tej ljubljanski okolici tudi mnoge kmetije, za katerih živijo družine 16 do 20 oseb. Kakor znano, so družine, ki imajo ali so imele več kot 9 otrok, oproščene plačevanja direktnih davkov. In teh oproščenec je v ljubljanski okolici 890. Mnogi od teh imajo nad 10 otrok, ena teh družin celo 16! Teh 890 kmetij, ki imajo po 9 ali več otrok, pač res dandanes ne bi mogla davčna uprava z uspehom obremeniti s kakimi davki. Tu bi ostali sigurno neisterjani.

V ilustracijo slabih razmer še ena kratka ugotovitev: od kasiranih 6 milijonov dinarjev je morala davčna uprava poldrugi milijon izterjati z rubežnijo! Več menda po vsem tem ni treba navajati. In če pojde tako dalje, se bodo začeli tudi pri nas dogoditi, kakršne poznamo po poročilih iz Nemčije: da stromašni davkoplačevalci naskakujejo davčne uprave, branec svoj bedni, a ugroženi obstoj.

Umrli so: V Braslovčah je podlegla dolgoletni bolezni 31-letna Draga Kovačeva roj. Zajc. V Zagrebu je umrla učiteljica Zinka Fabjanova iz Pekar pri Ljubu, v Ljubljani pa v pokopani železniški uradnik Jurij Drovnik, v celjski bolnici je umrl 62-letni delavec Jožef Halnoga iz Loke pri Frankolovem, v matiborski bolnici pa 34-letni železniški delavec Jožef Jančič.

Sila omejen prerok...

Tisto "proslulo jugoslovenstvo", ki se zdi nekaterim edino zveličavna misel, je obsedlo tudi nekatere kulturne delavce, ki na ljubo Beogradu zinejo marsikatero budalost in storijo marsikakšen nekulturn korak. Eden teh zanesenjakov je hrvatski kritik in zdaj žurnalst, dopisnik beogradske "Pravde", Ivan Nevistič. Ker je pač dopisnik srbskega lista, se je posrl v svojem naziranj. V dopisu v "Pravdi" pred nekaj dnevi trdi tudi to-le budalost: "Treba je gledati z enega principa, da je naša književnost ena in jedinstvena, da ne obstoja ne posebna srbska, ne posebna hrvatska in ne posebna slovenska književnost, marveč da obstoji jugoslovenska književnost na dialektu, ki bo končala tako kot stara kajkavska t. j. utopila se bo v štokavski" (Stokavska — srbska.) Če eksistira pri nas res kaka jugoslovenska književnost, potem mora biti nekje tudi jugoslovenski jezik! Tega nam dični pisec ni povedal. Pa bi bilo dobro, da bi nam ga odkril. Bi vsaj upravičil svoje budalosti.

Če že v Italiji s silo zatirajo slovenski jezik in slovensko knjigo, je to znak razmerja Rima do Slovencev. So take nevistovičevske izjave znak razmerja Beograda do Slovencev? Če pomislimo še, da stalno strežejo po življenju naše univerze in da ljubljansko "Jutro" samo piše prav tako kot Nevistič, potem je to jasno. O tem bo treba povedati še nekaj besed ob priliki.

Vovška papirna odpovedala delo vsem rokodelcem. V 14 dneh naj si rokodelci vevske papirnice poličejo službo kje drugje, sicer ostanejo na cesti — tako je razglasila papirnica.

Jugoslovenska delegacija na razoročitveno konferenco

Šef delegacije je minister za zunanje zadeve dr. Marinković. Delegati: dr. V. Mažuranič, senator in bivši minister trgovine; dr. Ilija Šumenković, poslanec; K. Fotič, pomočnik zunanjega ministra; divizijski general P. Kosic; viceadmiral N. Stanković. Namestnika delegatov: art. brig. general Mih. Nenadović; gen. štab. brig. gen. D. Živković. Izvedenca: dr. Iv. Perne in letalski podpolkovnik B. Naumović. Tajniki: Jovan Vučković, Ivo Andrić, dr. Slavko Rajković, D. Drašković in K. Pavlovič. Konferenca utegne trajati do 6 mesecev. V tehničnih stvareh bodo odločevali vojaški strokovnjaki. Dva umora v šoštanjki okolici

V Družmirju je nastal požar v hlevu posestnika Jerneja Sumečnika, ki se preživlja s delom na neki žagi. Sumečnik ima enajster otrok, od teh je 31-letni Marko nekoliko slabomur. Marko spi v hlevu in najbrž je on povzročil požar z neobrednim ravnanjem s svetilko ali vžigalicami. Domači so ponoči zaslišali mukanje iz hleva, pohteli so gledat in našli hlev v plamenih. Ogenj so sicer kmalu pogasili, toda dim jim je zadušil vso živino v hlevu, ki je poginila. Marka so rešili.

Drugi požar je nastal pri tesarju Francetu Podstenaku na Lomu. Ogenj mu je 18. jan. uničil stanovanjsko hišo in gospodarsko poslopje. Rešili so le živino. Oba pogorela trpita veliko škodo, saj sta oba majhna posestnika, ki se morata vdinjati, da lahko preživljata svoji družini.

Izvor dame

Srednji vek je poznal dva prevladujoča ženska tipa: nuno in grajsko gospo. Prva za javno in družabno življenje ni prišla v poštev, druga pa tudi ni mogla razviti svoje individualnosti, čeprav so moški v času trubadurjev žensko naravnost oboževali. Živela je precej zaprto življenje in le za velikih družabnih prireditelj je stopala iz okvira svoje domačnosti — da se je dala častiti.

Šele renesansa, ki je vzbudila zavest osebnosti, je žensko odrešila srednjeveške zvezanosti. Takrat je nastala iz srednjeveške "kraljice-ženske" dama in že v Boccacciovem mladostnem delu "Flametta" čutimo v tem oziru dih novega časa. Polagoma so ženske stopale iz svoje rezerve in so napravile prvi korak k svoji emancipaciji. Ob koncu renesanse so imele že velik vpliv na javno življenje, v umetnosti in znanosti so si priborile enakopravno mesto poleg moškega.

To njih prerojenje se je kazalo že na zunanji, v njihovi obleki, v pričeski in negi lasne lepote. Renesanci človek je zahteval od osebnosti in tako tudi od ženske, da mora biti že v svojem oblačilu okusna, lepa, dostojanstvena. Neizmerno raznolika je pričeska žensk v tistih časih od preproste preče preko temena s čelnim trakom do balonskih frizur, zaradi katerih so si ženske brile čela, da bi bilo to videti všeje, so nastajale pod iznajdljivimi rokami frizerk najbolj čudne, danes veselje vzbujajoče pričeske.

V renesansi se je družabna kultura prvih razcvetela do vika, kakor rečeno s sodelovanjem ženske. V družabnosti je kmalu prevzela vodilno vlogo, vsepovzvod so nastajali saloni, v katerih so lepe in duhovite ženske

abirale okoli sebe cvet pomembnih in razumnih moških.

Ze v 16. stoletju pa je začel ta tip renesančne dame kostneta pod usodnim vplivom španske etikete. Počas je nastajal nov ženski tip: tip velike dame, ki je preromala vse razvojne faze od baročne kulture z njenimi strogimi, vse posvetno prezirajočimi početnimi oblikami do blesteče preobilice in pompa versailleskega dvora. Kakor je prevladovala v začetku te dobe brezoblična, trda ženska noša, ki je skrivala vse telesno, tako je zapovedovala ob koncu baroka tista razkošna, dekorativna moda, ki je harmonirala z življenjskim načinom "solnčnega kralja." Nikol niso kazale ženske svoje lepote bolj majestetično nego ob njegovem času.

Toda v nasprotju z renesančno damo je bila velika dama ujeta vsa v vnanjostih. Ne glede na izjeme je bilo njeno duševno obzorje zelo omejeno, kar se kaže n. pr. že v štivu, ki se mu je vdajala in ki je obsegalo v glavnem prazne, konvencionalne ljubezenske in čudešne romane. Lepotna nagajnost je so gollja v mnogih hišah — toda vse v igravi obliki. Ženske, ki niso imele tih nagnjenj, so si svojo družabnost ustvarile na svoj način. Takrat so v Evropi odprali prve kavarne, ki so jih pa obiskovali samo moški zaradi grazišljivega tona, ki je vladal v njih. Ženske so se na kavo vabile v svoje budoare ali male salone in so se na teh sestankih nazivale medsebojno "kavne sestre" in se kitile z venci. Ti "kavni venčki" so poslej ostali ustanova, ki je ni mogel izstrebti niti naš čas.

RAZNE VESTI

Brezposelnost v državi New Jersey

Newark, N. Y. — Število brezposelnih se vsak dan poveča za tisoč v državi New Jersey, je dejal Joseph D. Sears, načelnik gubernorjevega komiteja za pobijanje brezposelnosti na konferenci državne trgovske zbornice. Izjavil je, da bo morala država priskočiti na pomoč mestom in občinam, ki so izčrpala sredstva za podpiranje revežev.

Učiteljice odklonile redukcije

Quincy, Mass. — Petsto učiteljic v tem mestu je zavrglo sugestijo župana Thomasa J. McGratha, naj pristanejo na redukcijo plač za pet odstotkov. Naznanile so, da raje počujejo teden dni v letu brezplačno in se tako ognejo redukcijam.

Al Smith je kandidat

New York. — Alfred E. Smith je izjavil v nedeljo, da je spet kandidiral za predsedniško nominacijo na letošnji konvenciji demokratske stranke, toda za nominacijo ne bo vodil nobene kampanje. Ako ga hoče stranka kandidirati, mu mora sama pokloniti to čast.

UMETNA SVILA IZ BOMBAŽA

Bombaž ima čedalje manjšo vrednost. Na farmah se kopičijo zaloge, s katerimi producenti ne vedo ne kod ne kam. Posebno močno izpodriva bombažne tkanine umetna svila. Lastniki bombažnih nasadov pa skušajo zdaj obrniti ta pojav v lasten prid in porabiti bombaž za sirovino, iz katere se bo v bodoče izdelovala umetna svila. Vir za izdelovanje umetne svile je namreč celuloza, te pa je največ in najčistejše ravno v bombažu, ki je vsebuje 90 odstotkov, dočim je v lesu igličastega drevoja kvečjemu 60 odstotkov. Bombaž je za izdelovanje umetne svile sijajna sirovina. Samo bombažovo predivo je sicer dokaj dražje od lesa, toda za pridobivanje celuloze ni porabno zgolj predivo marveč cela rastlina s koreninami vred. Pri tem pa odpade tudi dosežanje skrbno negovanje bombažnega grmičevja, za kar je potrebnih mnogo dragih plačanih delovnih moči. Poslej nameravajo farmerji obrniti samo še bombažno seme, ki daje dobro olje, vse drugo pa se bo predelalo v celulozo. Lastniki bombažnih nasadov upajo, da jih bo ta metoda ne le rešila bombažne krize, marveč jim bo prinesla tudi velik dobiček.

Ali ste zaznali na dnevnih "Prosveto"? Podpirajte svoj list!

ZA NAŠE FARMARJE

Piše Frank Lukancich

Nadalje pri sajenju se ravna nekako po vrstah rastlin. Danish ball head naj bi se sadil krog 18 do 30 inčev eden od drugega, druge manjše vrste se pa sadijo bolj skupaj. Kadar se glave pričnejo razpokavati, se včas prepereč s tem, da se jim z lopato preče po par korenin.

Zelje je zelo blizu v sorodstvu s karfioljo, cvetočim zeljem, repom in redkvico. Zelje se ne sme saditi vsako leto zaporedoma na eno in isto njivo ali semljico. Zelni zeljni črvl, gosonice so največja nadlega pri zelju. Gosonice včasih tako objedo zelje, da ostanejo samo še storži. Proti tem zajedalcem je najboljša sredstvo brizgati "arsenate of lead!" Zapomniti moramo, da je to smrtni strup! Kadar pripravljamo sveže zelje za jed, moramo vselej odstraniti zunanje liste, na katerih je strup. Ako pa rabimo zelje za kisanje, se pa do časa izraze notranje listje ven, da ne pride v užite.

Pojavijo se tudi rastlinske uši "plant lice," ugnedjijo se male rjavkasto rmenkaste živalice kar v kupih pod zelno listje. Prepreči se jih z brizganjem s tobacnim ekstraktom (tob. extract) ali pa z milnico ali pa z oboljem. Pogosto pa napadejo majhni beli črvički korenine rastlin takoj, ko se jih preadri na stalno mesto. Nekateri (kdor ima čas) položijo po usajenju rastline košček strešnega ali pa katranovega papirja v podobni koleca okrog sadike.

Najhušja bolezen in najpogostejša je pa "club root," katera povzroči oteklino storžev in razne druge bulaste izrastke na koreninah. Ta bolezen bakterij živi v zemlji mnogo let, katera se lahko zanesi tudi s kupljenimi sadikami. Podkopljimo 1 funt apna (žganega) na vsakih 10 štirjakiških čevljev površine dve leti zaporedoma. Ako zapazimo tako bolezen v zemlji, prenehajmo saditi zelje in druge take sorodne rastline v to zemljo za več let.

Vse rastline s tako boleznijo okuzene se morajo uničiti, ne pa rabiti naprej za gnoj.

Shramba zelja

Zelje, katero nameravamo hraniti surovo, mora biti zdravo, s trdimi glavami in ne prezrelo. Vedno pa shranimo zelje prezdodaj za nadaljnjo uporabo. Najboljši čas shraniti zeljnate glave je od 1. do 15. novembra, malo prej ko začne zmrazavati. Zelju ne škoduje mrz toliko, nego mu bolj škoduje toplina, ako je prezdodaj shranjeno. V shrambi potrebuje temperaturo malo nad stanjem zmrazljivosti. Tudi mora biti nekoliko vlage ali ne preveč, da ne bi pričelo gniti. Navadno tudi hranimo glave v zemlji, kjer pa mora biti napravljena za to pripravljena škatlja. Položi vanjo slame, v slamo pa zelje in zopet slame in zelja itd. Na vrhu moramo zavarovati, da se ne oteka voda na zelje. (To na željo lahko podrobneje pozneje opišem).

Kitajsko zelje

Kitajsko zelje ali Chinese cabbage, je zelo cenjeno na Kitajskem. Tujak v Ameriki se ga pa sadi v nekaterih krajih dežele le za kokošjo zeleno krmo, namesto kaljenega ovasa. Ena izmed boljših vrst je Chihli — zelo priporočljivo in tudi Pe-Taal. To zelje je večje vrednosti kakor se ga ceni, posebno za kuhanje svežega.

Vrtno korenje

Korenje raste v vsaki dobro predelani zemlji in zadosti gnojni. Posebno dobro obrodi v pesčeni in dobro predelani zemlji. Sejemo ga lahko zgodaj spomlad, ker korenje ni podvrženo mrazu. Gnojna zemlja je potrebna, ampak ne s svežim gnojem pognojena. Korenjenje seme zelo počasi obzeleni, zato je dobro, da pomčiamo med korenjevo seme malo redkvic, ker hitro obzeleni, da na tak način potem vemo, kje so vrste za okopavanje.

Preadimo korenje 3 inče narazen, kadar je doraslo. Korenjčka sta dve najboljši vrsti za domači vrt: Danvera half long in

Vožnja po Rusiji

Zanimivi vtisi in doživljaji profesorja v današnji Rusiji

Profesor L. Winkler popisuje svoje potovanje preko današnje Rusije:

Na meji med Poljako in sovjetako Rusijo stoji nad železniškim tirom rdeče ovit slavolok v boljševiskim grbom. Potam gre vožnja čelih sedem dni s hitrostjo brza skozi celotno Rusijo.

Ruski cariniki postopajo s tuji vljudno, dasi je ta vljudnost nekoliko hladna. Govorijo tekoče nemški, angleški in francoski. Vse svoje aparate in dragocenosti ter denarne vrednosti mora dati tujec na zapiskni in v potrdilo. Tuje valute se izmenjajo po določenem kursu.

Ruski tranzitni vlaki imajo štiri razrede: spalne oddelke z umivalnico ali brez nje, oblačnjene oddelke, ki so čisto udobni, in vozove z lesenimi klopmi. Imajo tudi jedilni voz, v katerem stane obed 3 rublje. Sprevodniki so s potniki pozorni.

Postaje do Moskve so Minsk, Smolensk. Glavno mesto preseneti tujca že na postaji s pravim vrvežem. V postajni restavraciji dobe izjemno dober obed tudi brez državne karte za ceno poltretjega rublja.

Potniki biro "Inturist" skrbli s svojimi avtobusi za prevažanje tujcev v mesto, po mestu in nazaj. Tarifa je za vso vožnjo 5 rubljev. V mestu vlada silno gradbeno življenje, ulice in trge prekopavajo, cele mestne četrti rasejo iz tal s tempom, ki prekaša ameriško brzino. V zadnjem desetletju se je številno prebivalstva podvojilo, zato ogromne nove delavske stanovanjske hiše s 3000, 5000, 7000 stanovanj! Nove zgradbe se gradijo v izrazito modernem slogu.

Tujcu se bo vtisnilo v spomin moderno poštno poslopje, Krechtanenay ali Model. Nantes je pa posebno sladko in priporočljivo za sajenje v miralo gredo. (Dalle prihodnjak).

mejl z mešanico bizantinskih in sodobnih poslopj, nad katerimi vira rdeča zastava, baslika I-vana Groznega, ki so jo spreminili v muzej, preprosti Ljeningov marmorni mavzolej, mrtvaški sprevodi, v katerih prevladuje od ljudi do vozov rdeča barva; v trojici mednarodnih hotelov vlada čisto zapadno, živo življenje, orkestri igrajo izborna, cene so — slane.

Nadaljnja vožnja vodi skozi brezkončne ruske in sibirake stepe. Prekrasne so te pokrajine za tiste, ki vedo ceniti široko, togo lepoto, samotnost in molk. Ljudje pijejo samo čaj. Na vsaki večji postaji pritečejo ljudje k "kipijaotoku", kotlu z vrelo vodo, ki je pripravljena za čaj.

Nad vse mogočen vtis napravi na človeka Bajkalsko jezero, ki ga ne odvlja nobeno jadro. Obkrožajo ga snežne gore in črni gozdovi. Tudi tega jezera se je lotila pjatiletka. Ob njegovem bregu nastaja velikanaka električna centrala. Sibirsko romantično omejujejo sploh neštivilne nove tovarne, v katerih ropoče delo kakor noro. Cela nova mesta se dvigajo iz tal.

Mandaurija se imenuje sedanja sovjetska obmejna postaja na Vahodu. Od tam se pričneta druga azijska država, velikanaka Kitajska. Tudi v mestu Mandauriji sovjetske vojašnice in agenti G. P. U. Po cestah se šetajo dame in dame iz polsveta s pobarvanimi ustnicami, mladi Rusi tekmujejo v tem naselju, ki leži sredi ogromno mandauriske stepe, v nekoliko krčeviti eleganci s Zapadom.

Najdaljša železniška vožnja na svetu je končana.

POSESTVO NA PRODAJ

Mala hišica (senda) 30x14 dve sobi, 70 ft (kvadrat) zemlje na ravnini in je le deset minut hoda do rova. Prodaj ker imam dve. Cena je \$200. Če kateroga vesel, prodaj vse, tudi štalo in kološnjak in šapo, 30 kokoši in vse skupaj za svoto \$450.00. Rovi delajo po štiri do pet dni v tednu. Anton Kvas, Box 213, Powhatan Point, Ohio. (Adv.)

"Cream of the Crop"

LUCKY STRIKE
"IT'S TOASTED"
CIGARETTES

June Collyer

"Posebna zaščita mojega grla"

"Posebne stvari, ki jih dobim od LUCKIES, me tako navdušijo. Posebna zaščita mojega grla, posebno dober okus LUCKY STRIKE'S izbranega tobaka. In posebna pripravnost malega taha, ki odpre LUCKY Cellophanski ovij tako lahko."

June Collyer

"It's toasted"

Zaščita Valoga Grla — proti draženju — proti kašlju
In Neobstoječemu Cellophanski Obviru in "Toasted" Okus Vredne Vrste

NARAVNAJTE NA LUCKY STRIKE — 40 minut s neposredno izbranimi sestavili na vrsto, in Walter Winchell, Kinga donalca napovedovanje
pustanje jutrišnjega svetla, vsak teden, četrti in sedmi večer vsake N.B.C. oddaje.

Ivan Jontez:

Njena pravica

4.

V nedeljo popoldne takoj po južini se je Martin odpravil s doma. Ker se mu je videlo, da bi šel k Emi, je zavil v bližnji park, ki je bil odtlej v svoji najlepši spomladanski plašč. Zelenje in cvetje vsenaokrog. V ušesa mu je zvenelo veselo žvrgolenje krilatih pevcov. Ozračje je bilo čisto in vedro. Ampak Martina vse to ni zanimalo. Gledal je in nič videl, poslušal in nič slišal. Njegove misli so bile pri Emi, z njo so se pečale.

Zakaj se včasih tako čudno obnaša? Kaj jo žalosti, da tudi pred njim ne more skriti svoje žalosti? In razburjenje in bojazen četrtekevega večera — kaj je temu vzrok? Ali morda oni — Ob tej pomisli se je Martin zmrčal. Ali je bil že ljubosumen? Ali se je morda zbal, da je v njegovi slutnji resnica, da ona ljubi drugega? Ob dveh ni mogel več vzdržati v parku. Napočil se je proti svojemu cilju. Spotoma je ugrabil, kaj ga čaka, kaj mu bo Ema povedala. Da ga ljubi? Ali da ga ne more? Negotovost ga je mučila in dasprav je naglo ubiral korake po nedeljsko-zapušenih predmestnih ulicah, se mu je vendar zdelo, da se mu noge prilepljajo k cementu cestnega tlaka in da ne more nikamor priti. Ob zapušeni tovarni, katere slepa okna so mrtvo gledala proti Eminemu domu, se je ustavil za nekaj minut. Tako čudno utrujen je bil in hotel se je malo odpočiti.

Ko je bil že blizu svojega cilja, je na cesti srečal Emina roditelja, ki sta ga prijazno pozdravila.

"Kam pa vidva?" se je začudil Martin.

"Sestro, ki je dalj časa boleha, greva obiskat." mu je pojasnil oče, prijazen, od dela in skrbi izžet in upognjen delavec, ter obžaloval: "Skoda, da ne moreva ostati doma, lahko bi se kaj pomenili."

"Se bomo pa drugič," se je nasmehljala mati ter objela fanta s toplim materinim pogledom. "Zbogom, Martin!"

Razstali so se.

"Kaj praviš, Frank?" se je čez nekaj minut obrnila žena k možu, ki je zamišljen vlekli dim iz svoje pipice ter pihal pred se.

"Hm, nič kaj mi ni všeč to-le... Skoroda bi rajši videl, če bi se ne videla tako pogosto. — Bojim se, da se ne bi kaj vnelo med njima..."

"Ali ji ne privoščiš sreče, svojji edinki?"

"Srečo že, toda nesrečo in trpljenje ne..."

"O nesreči govoriš — ali misliš —"

"Da, bojim se zanjo. Saj veš, kako je s siroto in kdo ve, ali bi se on ne naveličal prav kmalu težkega bremena ter se ga skušal rešiti?"

"Ne verjamem. Dober človek je videti in postojan. In rad jo ima. Verjemi mi, jaz se ne motim v takih stvareh."

"Ne bom ti oporekal, lahko da je res tako, in tudi meni se fant ne zdi napačen; toda ali ne misliš tudi ti, da je taka preizkušnja pretežka za mladega človeka? Ljubezen? Sama veš, kako kratkotrajna je ljubezen pri mladih ljudeh, posebno dandanes. Danes so zaljubljeni preko ušes in v vsemu štirimi silijo v zakonsko kletko, jutri je že preprič, godrnjanje in stok, pojutrišnjem pa prazna kletka. In če jih potem vprašaš, kaj je povzročilo razdor, ti največkrat navedejo tako malenkostne vzroke, da se jim moraš smejati. In če človek vse to vidi, ali je potem čudno, če se boji za svojo hčer? E, če bi bila zdrava, potem bi se ne bal, tako pa mi je težko. Že tako je reva dovolj nesrečna, zdaj naj pride pa še ljubezen in postoteri njeno trpljenje... In pri vsem tem ne bom mogel niti zameriti Martinu, če jo še bolj

opesreči; malo jih je, ki bi bili voljni vzeti nase tako težak križ in ga nositi do konca naporenega pota — če jih je sploh kaj? Čudovito močna in globoka ljubezen bi morala biti, ki bi ne omagala pod tako pezo. In ljudje smo tako slabi..."

Starka je sklonila glavo na prsa in po velih licih so ji začele drseti solze.

Moža je to užalostilo.

"Nikar ne jokaj, Ana, ne odpiraj vrata žalosti, dokler še sije sonce. Saj mogoče ne bo tako hudo in je moja bojazen odveč... Upajva, da se bo vse dobro izteklo..."

In žena se je umirila in upala.

Ema je sedela v ogoljenem naslanjaču in čakala. Skromna črna obleka ji je lepo pristajala. V obraz pa je bila bolj blede kot navadno in oči je imela rdeče obrobline. Tiba žalost je razpredala svoje niti čez njen lepi obraz.

Martin je takoj opazil to njeno tiho žalost. Vznenmirjen je primaknil k nji stol in prisedel.

"Ema, kaj ti je? Tako si spet žalostna... Kaj te mori?"

Ema se je pol-veselo nasmehljala: "Nič mi ni. Ali nisem videti vesela? Tebi se le dozdeva, da sem žalostna."

Martin ni vedel, kaj bi ji rekel. Sploh pa mu je zmanjkalo besed in le njegove oči so ji v nemi govoricu pripovedovale, da mu je ona zelo pri srcu in da se boji zanjo.

Pet, deset minut sta se nemo gledala. Njune roke, ki so se bile že našle v prijemu, so sunkoma podrtavale. Na Eminih licih sta zagoreli dve rdeči roži in oči so se ji zablestele, ko da je dvoje solčnih pramenov našlo svojo pot vanje. Vse sence so izginile z njenega obraza in na ustnicah ji je zatrepetal srečen nasmehljaj.

V Martinu je zagorelo. Levica mu je zdrknila preko njenega hrba ter se oklenila njene ga ramena, z desnico se je pa narahlo dotaknil njenega obraza.

"Ema!"

"Martin, kaj —"

Ema je vzdrla liki drobna ptica, ki je nenadoma zašla v silen zračni vrtnec, v obeh se ji je megililo in v sencih jo je tičalo.

Martin jo je stisnil k sebi in kakor v rdečkasti megli je videla Ema dvoje plamenečih oči, ki so se goreče upirale vanjo in vžigale v nji prečuden ogenj.

Ko je začutila na licih njegov vroči dih, se je za trenutek ovestila.

"Odrini ga od sebe, ti nimaš pravice do njega!" ji je zapovedal zopni svetovalec v nji.

"Zakaj?! — Ali ne smem ljubiti?"

"To že — toda ne smeš se pustiti ljubiti!"

"Toda on me ljubi!"

"Ker ne ve..."

Tedaj so se njegove razpaljene ustnice že dotaknile njenih ustnic in mladenko je vroče spreletelo. Roke, ki so se bile že uprle vanj, da ga odrinejo, so se kar same od sebe oklenile Martina in Ema se je voljno prepustila slastem prvega poljuba.

"Vaaj minuto sreče naj bo moje, eno kratko minuto, ako je več ne sme biti!"

"Toliko slabše zate, ker tvoje trpljenje bo odslej postoterenjeno..." je še zagodrnjal notranji zoprešč, nato je utihnil.

Nekaj minut je minulo v megleni otoci. Tedaj je okus naznanil Martinu nekaj slanega. Pogledal je Ema v obraz: njena lica so bila mokra od solz, ki so ji polzele izpod zatisenjenih trepalnic.

(Dalje prihodajla.)

bila alaba strokovnjakinja, kajti v trenutku je bila premočena do kože.

Kuharica Pavla je skočila v pisarno, gospa Mira in njen mož pa sta čakala vdano na prihod ključavničarja Bregarja in opazovala s povešeno glavo, kako je drla voda iz cevi na štedilnik, po stenah, od tu v predsobo in po stopnicah na dvorišče. Da bi se izognil povodnji in zopetnemu prehlajenju, je odcapljal asistent Pečnik zopet na vrt in se spustil v naslanjač.

V sosedni, kakih pet kilometrov oddaljeni posestrimski steklarji in Zabržju, je služboval eden najstarejših uradnikov že čez trideset let, in sicer nadkontrolor Bregar. Stara korenina, zvest in vesten služabnik, natančen v službi do skrajnosti in v vseh malenkostih. Kdor ga je poznal, je moral priznati, da je bil dobrončen in prijazen gospod, jako uslužen in pošten. Zjutraj je bil navadno že prvi v službi, popoldne in zvečer je zaklenil pisarniška vrata zadnji. Strežkinje niso utegnile pisarne niti pospraviti. Če se je zatopil v delo, ki bi ga bil sicer lahko izvršil v najkrajšem času, je slonel nad pisom včasih cele ure, pretehtal natančno vsak stavek, vsako besedo, njen pomen in čemu je bila zapisana. Danes pa se je bil zamislil celo v slovnico in baš zato se je zgodilo, da je sedel v pisarni še ob četrt na trinajst, ko je posvoil telefon. Kako zadovoljen je bil, da je še sedel pri razni... Morda ga kliče gospod ravnatelj? Zopet dober vtis!... Z neatrpnostjo je zagrabil slušalko in jo prislonil k ušesu.

"Halo, gospod nadkontrolor, prosim, da pridete v Zakotje h gospodu asistentu Pečniku!"

Nadkontrolor Bregar ni utegnil niti vprašati, kdo je pri telefonu, niti čemu naj se odpravi takoj v Zakotje. Toda če je človek skoro polovico življenja pri enem in istem poslu, dela že skoro vse mehanično. Če ni bil slučajno posebno slab dan, ko je bil vsakdo nekoliko nataknen, je vedel nadkontrolor Bregar skoro vedno že vnaprej, kdo in čemu ga bo klical, še preden bo vzel telefon v roko. Da so ga klicati iz Zakotja, je bilo sicer nekaj nenavadnega, toda nadkontrolor Bregar je začel misliti in se domislil: asistent Pečnik je bil pred letom njegov uradnik. Večkrat je bolehal in tudi zadnje dni je čul, da z njegovim zdravjem ni vse v redu. Zato je javil ravnatelju, da mora s prvim vlakom v Zakotje.

Na spis in slovnico je bil mahoma pozabil. Odpravil se je bil domov in pojasnil v kratkih besedah svoji ženi, ki ga je nestrpno pričakovala z obedom, čemu mora z doma.

"Saj vendar ne gori!" ga je pregovarjala žena.

"Teja tudi ne trdim, toda kako naj se zagovarjam pred svojo vestjo, če pridem prepozno?"

"Ti si vedno kakor burja. Samo tako napraviš toliko nesametnosti. Saj vendar ne veš natančno, za kaj gre. Odpelji se popoldne!"

"Utegnilo bi biti prepozno."

"Čemu vendar?"

"Priseči bi ne mogel, toda mislim si, da je Pečnik nevarno bolan. Saj si ga poznala, kako je vedno bolehal. Gotovo ima pljučnico. Zato so me obvestili kar kratko. In kot njegov dobri prijatelj bom moral pomagati najbrže oporoko."

"Ubogi Pečnik!" je vzdihnila njegova žena, se vdala v možovo voljo in ni črhnila besede več.

Nadkontrolor Bregar se ni zmenil niti za obed.

In že je sedel v kočiji, ki je drdrala proti postaji...

V stanovanju asistenta Pečnika je bilo kakor na sodni dan. Voda je poplavila vse sobe, gospa Mira s kuharico pa sta stali na dvorišču.

To so torej neprijetnosti in nerodnosti, poleg ostalih, ki nadlegujejo še neizkušena zakonca. Zagrenile so jima že prve ure novorojenih zakonskih dni. In če je pomislila gospa Mira na kuhinjsko umetnost, na pogreške, ki jih je napravila kljub natančnim kuharskim predpisom v debeli, precej obrabljeni v glavi. Danes pa še ta nezgoda! Pray natihome je prišla do zaključka: "Nobenemu dekletu ne bi priporočala, da se poroči!..."

In kakor nalašč, ključavničar Bregar se ni hotel pojaviti od nikoder. Že pol ure je preteklo, odkar so ga klicali, pa ga še ni. Hišni zvonec je zvonil.

"Hvala bogu!" si je mislila potolažena gospa Mira.

"To je bilo čakanja!" je zastisnila kuharica Pavla.

"Rešeni bo!" je pripomnil malomarno Pečnik.

Gospa Mira je šla okoli vogala in pogledala pred hišna vrata.

"O, dober dan, gospod nadkontrolor Bregar! Kaj pa se je zgodilo, gospod nadkontrolor?" ga je vprašala gospa Mira vsa začudena. "Sicer pa prosim, kar na vrt. Moj mož je tamkaj."

Pečnik se je bil zagledal v oblček na nebu, ga zasledoval zleknejen v naslanjaču in pihal za njim cigaretni dim.

"Pozdravljeni, gospod asistent! Kako pa kaj?" je rekel s prijaznim glasom gospod nadkontrolor ves začuden in mu podal roko.

"Hvala, gospod nadkontrolor! Upam, da bom zvečer že dober. Kaj pa vas je po dolgem času napotilo semkaj?"

Bregarju je udarila kri v glavo... Ali se meša Pečniku ali njemu?

"Gospod asistent, saj ste me vendar..."

"Da, pogrešal smo vas že dolgo časa."

"Ne, mislim namreč, da ste me klicali. Po telefonu."

Asistent Pečnik in gospa Mira sta obstrmela in nista znala zadeve razložiti. Nadkontrolor je stal pred njima kokor vkopan. Vedno se ga je držala smola.

Pa ne, da bi ga bil kdo potegnil? Ni vedel, kaj bi rekel. Če bo izvedela vso stvar zopet njegova žena? ... In celo Zakotje in Zabržje. Pa še brez obeda je odšel od doma. Morda pa se mu vse skupaj le sanja? Toda končno se je moral prepričati, da je stvar resna.

Gospa Mira so se začele pretvarjati ustnice v nasmeh. Najrajši bi se bila zakrohotala in se nasmejala do utuhe. Opogumnila se je in pojasnila neljubu pomoto:

"Gospod nadkontrolor, prosim, ne jezite se! Mi smo zahtevali telefonično ključavničarja Bregarja, da bi nam popravil vodovodno cev, ki nam je počila; oni paznik pa, ki ni nikoli popolnoma trezen, je pa poklical najbrže vas. Prosim, oprostite!"

Nadkontrolor Bregar ni znal odgovoriti. Le natihome je prokrel najprej onega paznika, nazadnje pa še telefona in morda še kaj drugega, toda tega ni mogel izvedeti nihče več, ker se je kar kratko poslovil in — odšel.

"Veš kaj, Mira?" je rekel zadovoljno kar najbolj razpoloženi Pečnik, "vode imava danes dovolj, pošlji po liter cvička k naši ljubi 'mami' v gostilno Pod skalo, da ga pokušaiva na najino in na zdravje gospoda nadkontrolorja Bregarja, ki naju je v tej nezgodi nekoliko razveselil."

bolestni členi

Ako mišica boli, je hudo, ali ako člen boli, je še hujše! Popolnoma si odloži. Ne udaj se. Namazi s Sloan's Linimentom... Ponovi to vsako uro. Gorkota Sloana te ogreje kot solnina svetloba. Odjene bolečine. 35c.

SLOAN'S Liniment

25 centov

v poštah znamkah nam pošljite in poslali vam bomo lep

S. N. P. J. ŽEPNI KOLEDAR 1932

Društva, ki jih še niso naročila, še lahko naroče, imamo jih še nekaj na rokah

PROSVETA, 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

All ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojcem v domovino.

Reši pokočino mehurja

Slabe občuti ali mehurje pokočine se vsaj eno v sevanje bolečina, ako se tega ne prepreči in vred. Nuga-Tone očisti telo boleznih gniliv, katero slaba organe in povzročajo bolečino v živcih, mišicah in sklepih. Potem ko ste jemali nekaj časa Nuga-Tone, se prilepote počutiti bolje, možniji in vade spazije postane počitno in osvobodijo in vi boste vsako vrtitvi vaše življenje. Prebršite si steklenico Nuga-Tone brez odlašanja. Je za prodaj v lekarnah. Ako ga lekarnar nima, rešite naj ga naroči za vas od trgovca na debelo.

NAROČITE SI DNEVNIK LIST PROSVETA

Po sklepu 9. redne konvencije se sedaj lahko naroči na list Prosveta h pridaje eden, dva ali tri štane iz ene družine in iz enega števila k ml naročniki. List Prosveta stane za vse enako, za štane ali neštane \$6.00 za eno leto naročino. Ker pa štani še plačajo pri assementu \$1.20 za tednik, se jim to prišteje k naročini. Mi prištetemo enega, dva ali tri štane k eno družino k eni naročini. Torej sedaj ni vroška, reči, da je list predrag za štane S. N. P. J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je skoro v vsaki družini nekdo, ki bi rad žital list vsak dan. Torej sedaj imate priliko, da se tudi vi naročite na dnevnik Prosveto. Cena lista Prosveta je:

Za Zdrul države in Kanado \$6.00	Za Cicero in Chicago je.....\$7.50
1 tednik in..... 4.00	1 tednik in..... 5.20
2 tednika in..... 7.00	2 tednika in..... 8.10
3 tednike in..... 9.50	3 tednike in..... 10.50

Ispolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bodo moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naminiti upravnštvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravnštvu sniti datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošljam naročino za list Prosveta vsoto \$ _____

Ime _____ Čl. društva št. _____

Naslov _____

Mesto _____ Država _____

Nov naročnik _____ Star naročnik _____

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročini od sledečih članov moje družine:

Ime _____ Čl. društva št. _____

Ime _____ Čl. društva št. _____

TELEFON ROCKWELL 4904

TISKARNA S. N. P. J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene zmerna, unifako delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue
CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA UST MENA POJASNILA

Matija Lipužič: POMOTA

Lojze Pečnik, asistent steklarne v Zakotju, se je bil prehladil. Influenca ga je vrgla v posteljo in ležal je ves teden. Neprostopljivi dopust, ki ga je moral prebiti v postelji, mu je zagrenilo še pušto in deževno vreme in komaj je čakal, da je poslalo skozi okno prijazno sonce. Ko si je nekoliko opomogel, si je dal prinesiti v vrt naslanjač in s tresočimi nogami je pridrsal po stopnicah iz hiše že dopoldne in se pogreznil vanj, v mehko blazino, ki mu jo je bila prinesla njegova še mlada žena.

"Lojzek, le udobno si napravi. Počakaj, no... da, tako je prav. Sedaj lahko sediš tu do obeda. Nihče te ne bo motil. Jaz bom pregledala današnje časopise, kuharici sem pa itak že povedala, kaj naj skuha," je dejala gospa Mira in sedla na stol zraven njega.

In tako sta počivala oba mlada zakonca — saj sta bila poročena šele pet mesecev — v miru in uživala toploto zgodnjega pomladanskega solnca.

Kako se čuti človek zadovoljnega in prerajenega, če mu ni treba misliti na službene zadeve, če ga ne nadlegujejo ljudje, če ni treba vstajati k telefonu in poslušati nestrpno, kdo izmed

višjih gospodov želi govoriti, oziroma se želi jeziti. Tudi gospa Mira se je bila zatopila v sanjavo brezbriznost, kajti niti najmanj je ni skrbelo, če se zakasni danes z obedom. Ženske so itak vprežene ves dan. Možje pa njih dela običajno ne priznavajo, toda baš zaradi tega je včasih dobro, če mora ostati mož doma, da vsaj vidi, koliko skrbi in letanja ima vestna gospodinja.

Lojze je bil celo pozabil, da vozijo onkraj vrta, za njegovim hrbtom lokomotive. Niti zateglih žvižgov ni slišal. Skratka: zanj je bil danes ves svet mrtav. Edino misel na obed ga je prebudila kratak trenutek iz polsna in mu izoblikovala ustnice v dobrotljiv nasmeh.

Vsa prestrašena in premočena je pribežala iz kuhinje kuharica Pavla; držala se je za glavo in kričala na ves glas:

"Gospa, gospa! Vodovodna cev je počila in voda brizga naravnost na štedilnik in lonec. Vsa kuhinja je v soperi."

"Ze zopet?" se je razjezila gospa Mira. "Ni še minulo teden dni, ko je bil tu ključavničar Bregar. Ti, Lojze, danes mu jih pa le povej! Naj še vendar enkrat popravi to reč tako, da ne bomo vedno v strahu pred vesoljnim potopom. Pomisli, kaj bi bilo, če bi se bilo to pripetilo ponoči ali pa tedaj, ko si še ležal v postelji bolan."

"Hvala bogu, da nisem jaz kriva!" je rekla pritajeno kuharica Pavla in si brisala premočene lase. Koga pa navadno obdolže gospe vseh pogrešk ali neprijetnosti v gospodinjstvu? Samo ob sebi se razume, da je najbližja služkinja ali kuharica, katere koža mora prenašati vsakokrat, ko je gospa slabe volje, bog ve koliko atmosfer jeze. Da bi pa mogla človeška roka pokvariti vodovod brez vsakega orodja, ni mogla misliti niti gospa Mira in zato je izšla ves srd na odsotnega ključavničarja Bregarja.

Asistent Pečnik se za to nezgodo sprva ni mnogo zmenil. Ostal je na vrtu sam. Ker pa je slišal iz kuhinje vedno večji krik, ki je še skoro slišal joku, je vstal in šel proti hiši.

"Pavla, akočite v pisarno k pazniku in mu recite, naj telefonira po ključavničarja Bregarja. Pa naj pride takoj!" je zapovedal odločno Lojze že med vrati, ko je začel capljati proti kuhinji in se nenadoma spomnil na pregovor, kateremu je moral danes le pritrčiti, da voda tudi v čevlju ni dobra.

Ko je prišel v kuhinjo, se ni nič manj ustrašil, kakor njegova gospa, ki je bila odvezala v naglici kuharici Pavli predpasnik, ga ovila okoli cevi zraven pipe in ga tlačala z vso močjo k zidu. Toda izkazalo se je, da je